

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

Ковальчук В.М.

«Методичні рекомендації з курсу «Освітній менеджмент»
(для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 035 Філологія,
спеціалізації 035.01 Українська мова та література»

Івано-Франківськ

2024 р.

УДК .37.015.378
ББК 74.580
Н 16

Друкується за рішенням вченої ради Педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 2 від 29 жовтня 2024 року)

Дане видання рекомендується студентам при вивченні курсу «Освітній менеджмент», допоможе при підготовці до самостійних та практичних занять

Рецензенти:

Стинська В.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Ворошук О.Д., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

©Ковальчук В.М., 2024 рік

©Прикарпатський національний
університет імені В.Стефаника,
2024 рік

Вступ

Сучасний стан розвитку освітніх систем в Україні, процеси демократизації, децентралізації посилюють вимоги до наукової компетентності працівників управлінських структур. Аналіз світового і вітчизняного досвіду управління закладами освіти різних рівнів, типів на сьогодні ще не є традиційним предметом вивчення у закладах вищої освіти.

У програмі пропонованого курсу вдало визначено основні теоретичні засади управлінської діяльності, інноваційні підходи до організації і функціонування освітніх установ. Перевагою запропонованої програми є спрямованість на засвоєння активних форм і методів управлінської діяльності, модернізацію методичної роботи, формування іміджу сучасного управлінця і закладу освіти.

Програма складена з урахуванням практичних потреб функціонування освітніх інституцій і буде корисною для студентів педагогічних спеціальностей, а також працівників, чия професійна підготовка і діяльність пов'язана з сферами управління.

Навчальний курс "Освітній менеджмент" (12 год лекційних і 18 год практично-семінарських) розроблений для студентів педагогічних спеціальностей освітнього рівня магістр і викладачів, які читають лекційний курс і ведуть практично-семінарські заняття.

Мета курсу - формування у майбутніх педагогів розуміння ролі і значення освітнього менеджменту у забезпеченні продуктивності професійної діяльності шляхом оптимального використання особистісного досвіду організації творчої діяльності і взаємодії, ефективного психолого-педагогічного впливу на людей.

У змісті навчального курсу охоплено теоретичні засади управлінської діяльності у світовому і вітчизняному досвіді, технологію управління розвитком освітнього закладу, педагогічну управлінську інноватику, шляхи і засоби модернізації організаційних структур управління, моделі саморозвитку керівника.

У процесі вивчення курсу студенти набувають спеціальних умінь і навичок аналізу педагогічних управлінських систем, цілевизначення і планування їхньої діяльності, поточного контролю і корекції, врегулювання проблем міжінституційної та міжособистісної взаємодії. Практично-семінарські заняття проводяться у формі ділових ігор, конференцій, "мозкових атак", дискусій, обговорення індивідуальних завдань і міні-проектів.

Загальна характеристика навчального курсу. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань Напрямок підготовки магістр	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування):	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		3-й	3-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи студента – 2	Освітній рівень: <u>магістр</u>	12год.	.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		60год.	
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 30/60

для заочної форми навчання

Загальна характеристика курсу «Освітній менеджмент»

Важливе місце у загальній системі професійної підготовки студентів закладів вищої освіти педагогічного напрямку займає дисципліна «Освітній менеджмент», що передбачає озброєння майбутніх педагогів знаннями та вміннями здійснення керівництва закладами освіти.

Мета дисципліни: оволодіння студентами основами керівництва освітнім процесом у закладах освіти.

Головними завданнями є:

1. Усвідомлення принципів управління та керівництва в освітніх закладах;
2. Усвідомлення студентами змісту і методів керівництва шкільною справою;
3. Усвідомлення особливостей методичної роботи в освітніх закладах;
4. Формування вміння керівництва закладами освіти, закладами професійної, фахової передвищої та вищої освіти.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати:

- основні принципи побудови системи освіти в Україні;
- структуру системи освіти;
- мету і завдання традиційних і альтернативних навчальних закладів, які функціонують в Україні;
- суть поняття «управління» освітою;
- структуру управління освітою в Україні і в закладах загальної середньої освіти;
- особливості внутрішкільного контролю;
- зміст, методи, форми внутрішкільного контролю;
- особливості планування роботи школи;
- особливості і сучасні підходи до методичної роботи в школі.

Повинен вміти:

- характеризувати основні принципи побудови і управління системою освіти в Україні;
- характеризувати зміст, форми і методи контролю в сучасній школі;
- визначати основні умови ефективного внутрішкільного керівництва;
- планувати роботу в школі;
- використовувати сучасні технології організації і проведення методичної роботи в школі.

В процесі вивчення дисципліни «Освітній менеджмент», необхідно використовувати сучасні технології навчання, а саме: технологія розвивального навчання, технологія формування творчої особистості, кредитно-трансферне навчання.

У процесі реалізації технології формування творчої особистості важливо організувати процес навчання так, щоб у ньому були елементи творчості, які передбачають комбінування, аналізування, універсалізацію, випадкові видозміни. Необхідно стимулювати творчу діяльність студентів вдалим підбором творчих занять, використання ігрових ситуацій.

В процесі навчання необхідно сконцентрувати пізнавальну, розвивальну діяльність студентів на певних логічно завершених частинах теоретичних знань і практичних умінь. Кожна тема за своїм змістом повинна бути пов'язаною з попередньою і наступною. У межах кожної теми необхідно вказати конкретну мету вивчення навчальних елементів. Кожна тема повинна бути відносно самостійною і автономною частиною навчального процесу, якою повинен оволодіти студент, перелік теоретичних і практичних завдань, які він має виконати.

Кожна тема має передбачити такі види контролю, як тестування, семінар, самостійну, практичну, творчу роботу студента.

Результати кожного виду контролю виражаються певною кількістю балів.

Застосування різних технологій навчання при вивченні даної галузі дає можливість педагогу творчо підходити до організації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Наукові основи управління освітою та загальноосвітніми навчальними закладами в Україні

Органи управління у сфері загальної середньої освіти. Основні завдання органів управління у сфері освіти. Державна політика у сфері освіти. Засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності. Види освіти. Форми здобуття освіти.

Українське школознавство як важлива частина педагогіки. Поняття про управління, педагогічний менеджмент. Управління і керівництво закладом освіти в Законах України "Про освіту", «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту». Законодавчі, нормативно-правові та організаційні акти у сфері освіти. Право на освіту.

Принципи управління закладами загальної середньої освіти. Методи управління. Функції управління. Загальні функції управління: аналіз, облік, регулювання, контроль, координування, організація.

Особливості управління закладами освіти. Сутність підготовки та прийняття управлінських рішень в закладах освіти. Особливості та етапи управлінського циклу. Особливості та значення інформаційного забезпечення процесу управління. Державні органи управління системою вищої освіти. Державні органи управління системою професійної освіти. Структура та рівні освіти в Україні. Система моніторингу якості освіти та освітньої діяльності.

Тема 2. Педагогічний аналіз освітнього процесу навчального закладу

Державне управління системою загальної середньої освіти. Заклад освіти як педагогічна система і об'єкт управління. Педагогічна рада школи та громадське самоврядування в закладі освіти, їх функції, зміст і форми роботи. Державно-громадське управління у сфері освіти.

Вимоги до організації контролю та регулювання. Особливості контролю. Зміст контролю. Принципи організації контролю. Види, форми, методи контролю. Державні стандарти ЗСО. Документи про освіту. Система забезпечення якості освіти. Спеціальні функції управління. Функціональні обов'язки директора загальноосвітнього навчального закладу. Функціональні обов'язки заступників директора загальноосвітнього навчального закладу.

Інформаційне забезпечення управління: оперативна інформація, стратегічна інформація, цілісна система всередині шкільної інформації.

Підвищення аналітичної основи управління: системний аналіз уроку, логіка аналізу виховного заходу, параметри якості знань і рівня вихованості учасників освітнього процесу, аналіз підсумків навчального року, визначення завдань на новий навчальний рік.

Тема 3 Управлінська діяльність керівника закладу освіти

Зміст управлінської діяльності керівника закладу освіти. Роль та функції адміністратора в системі освіти. Вимоги до характерологічних особистих, професійних рис керівника. Професіограма керівника закладу освіти. Особливості професійної підготовки керівника-менеджера освіти. Планування, організація, мотивація і контроль, як основні функції

Тема 4. Планування та облік роботи закладу освіти

Планування роботи школи. Особливості. Принципи планування роботи школи. Облік роботи школи. Види планів роботи школи й основні вимоги до них. Перспективне планування. Річний план роботи школи. Поточне планування. План-календар роботи закладу освіти. Планування науково-методичної роботи. План роботи шкільної бібліотеки. План роботи шкільних гуртків та спортивних секцій. Календарний план роботи класного керівника. План роботи вихователя групи продовженого дня. Особисте планування роботи керівників шкіл.

Тема 5. Інституційний аудит та державне інспектування закладів освіти

Мета проведення інституційного аудиту. Порядок проведення аудиту. Структура інспекції. Зміст роботи. Державний нагляд (контроль) у сфері освіти. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». Особливості організації та проведення інспектування. Ліцензування освітньої діяльності закладів освіти. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності». Ліцензійні умови. Громадська акредитація закладу загальної середньої освіти. Ресурсне (інформаційне, науково-методичне, матеріально-технічне) забезпечення. Інституційна акредитація. Моніторинг якості освіти.

Тема 6. Методична робота в закладах освіти. Атестація та сертифікація педагогічних працівників.

Значення методичної роботи для підвищення рівня професійної підготовки вчителя. Основні форми методичної роботи в закладі освіти. Професійний розвиток та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. Методоб'єднання вчителів. Академічна доброчесність.

Тема 7. Передовий педагогічний досвід та інноваційна спрямованість педагогічної діяльності.

Передовий педагогічний досвід (ППД): поняття, види, критерії. Технологія виявлення, вивчення та впровадження ППД. Наукова організація педагогічної праці (НОПП). Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності. Проблеми вивчення, узагальнення і поширення передового досвіду учителів і педагогічних колективів, впровадження в практику школи досягнень педагогічної науки. Передовий педагогічний досвід. Види. Способи вивчення, узагальнення, поширення і впровадження досягнень педагогічної науки і передового педагогічного досвіду.

Методи навчання

Під час проведення лекційних та практичних занять щодо вивчення навчальної дисципліни «Освітній менеджмент» необхідно використовувати такі методи навчання як: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, робота з нормативними документами про освіту, ілюстрування, відеометод, дидактична гра, практична робота тощо.

Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Наукові основи управління освітою та закладами освіти в Україні	14	2	2			10	12	2				10
Тема 2. Педагогічний аналіз закладу освіти	12	2	2			8	14		2			12
Тема 3. Управлінська діяльність керівника закладу освіти	12	2	2			8	14			2		12
Тема 4. Плавання роботи закладу освіти	12	2	2			8	14	2				12
Тема 5. Інституційний аудит та державне інспектування закладів освіти	12	2	4			8	10					10
Тема 6. Методична робота та атестація педагогічних працівників.	14	2	2			10	14		2			12
Тема 7. Передовий педагогічний досвід та інноваційна спрямованість педагогічної діяльності	14		4			8	12					12
Разом	90	12	18			60	90	4	6			80

Методичні вказівки для підготовки до практичних занять з навчальної дисципліни «Освітній менеджмент для студентів денної та заочної форм навчання».

Важливою складовою університетської освіти є семінарські заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Основне завдання семінарських занять з курсу " Освітній менеджмент " полягає у обговоренні й засвоєнні закономірностей спеціальних умінь і навичок аналізу педагогічних управлінських систем, цілевизначення і планування їхньої діяльності, поточного контролю і корекції, врегулювання проблем міжінституційної та міжособистісної педагогічної взаємодії.

Під час підготовки до семінарських занять студенти повинні опанувати прийоми та методи самостійної роботи з педагогічною, управлінською інформацією, засвоїти навички регуляції педагогічного процесу.

Готуючись до семінарського заняття, слід опрацювати монографічні дослідження та наукові статті (список літератури додається), скласти конспект опрацьованих джерел та тези відповідно до сформульованих проблем, докладний план виступу, а також контрольні запитання проблемного характеру для перевірки розуміння матеріалу семінарського заняття іншими студентами. У випадку неготовності або пропуску семінару (незалежно від причин) студент зобов'язаний самостійно опрацювати відповідну тему. Семінарські заняття проводяться у формі бесіди, рецензування та обговорення рефератів, доповідей, передбачають дискусію з вузлових питань теми.

Тематика та зміст семінарських занять із курсу «Освітній менеджмент»

Практичне заняття №1

Тема: Сучасні проблеми управління освітою .

План

1. Школотознавство як важлива галузь педагогічної науки.
2. Керівництво освітою – актуальна проблема сьогодення.
3. Суть управління освітніми закладами. Мета, завдання управління.
4. Принципи управління освітою.
5. Органи освіти, їх функція та структура. Структура управління освітою в Україні. Структура управління освітніми закладами.
6. Умови ефективного управління закладом освіти.

Основні поняття: контроль, форми контролю, рада закладу освіти, управління, педагогічна рада .

Питання для обговорення

1. Охарактеризуйте основні функції управління.

2. Опрацюйте Закон України «Про освіту».
3. Вивчіть досвід роботи закладу освіти (за вибором) і проаналізуйте шляхи реалізації основних функцій управління.
4. Проаналізуйте вказані педагогічні ситуації з погляду реалізації основних функцій управління.

Рекомендована література:

. Основні джерела

1. Андрійчук В., Бауер Л. Менеджмент. Прийняття рішень і ризик : навч. посіб. для ВНЗ. Київ, 2008. 316 с.
2. Мороз І. В. Менеджмент і маркетинг освіти: навчально- методичний посібник. Київ: Освіта України, 2006. 144 с.
3. Черновол-Ткаченко Р. І. Техніка управлінської діяльності. Харків : Вид. група «Основа», 2013. 272 с.

Допоміжні джерела

1. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи Київ: Логос, 2002. 140с.
2. Менеджмент: Навчальний посібник С.І. Михайлов, Т.І. Балановська, О.С. Степасюк, О.П. Гоголя та ін. Київ: НУБіП України, 2010. 536 с.
3. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом: навчальний посібник Київ Знання 2006. 365с.

. Інтернет-ресурси

1. МОН України. URL : <http://www.mon.gov.ua>.
2. Нормативно-правове і програмно-методичне забезпечення організації навчального процесу в ЗНЗ України. URL : <http://www.znz.edu-ua.net>.
3. Освіта. URL : [www. http://www.osvita.org.ua](http://www.osvita.org.ua)
4. Офіційний сайт TIMSS. URL : [www. http://timss.bc.edu/](http://www.timss.bc.edu/)
5. Офіційний сайт Центру моніторингу столичної освіти. URL : <http://www.monitoring.in.ua>
6. Український центр оцінювання якості освіти URL : <http://www.testportal.gov.ua/index.php/text/statistik/>

Практичне заняття №2

Тема: Реалізація функцій управління у закладі освіти.

План

1. Характеристика основних функцій управління:
 - аналіз інформації
 - планування як важлива функція управління
 - організація як важливий регулятор структури взаємодій і відносин.
2. Значення реалізації функцій управління закладом освіти.

Основні поняття: управління, контроль, функції управління, передовий педагогічний досвід, планування.

Питання для обговорення:

1. Аналіз інформації в закладі освіти на основі вивчення передового педагогічного досвіду.
2. Система планування у закладі освіти (Використання матеріалів вивчення передового педагогічного досвіду).
3. Використання організаційних форм управлінської діяльності в закладі освіти (аналіз передового педагогічного досвіду).
4. Особливості контролю та перевірок в закладі освіти. Аналіз питання на основі вивчення передового педагогічного досвіду.
5. Розв'язування педагогічних ситуацій (1,3,6,7). (Навчальний посібник: Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. Педагогіка. Завдання і ситуації. Практикум. - К., 2003.)

Рекомендована література:

1. *. Основні джерела*
2. *. Андрійчук В., Бауер Л. Менеджмент. Прийняття рішень і ризик : навч. посіб. для ВНЗ. Київ, 2008. 316 с.*
3. *2. Мороз І. В. Менеджмент і маркетинг освіти: навчально- методичний посібник. Київ: Освіта України, 2006. 144 с.*
4. *3. Черновол-Ткаченко Р. І. Техніка управлінської діяльності. Харків : Вид. група «Основа», 2013. 272 с.*
5. *Допоміжні джерела*
6. *1. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи Київ: Логос, 2002. 140с.*
7. *2. Менеджмент: Навчальний посібник С.І. Михайлов, Т.І. Балановська, О.С. Степасюк, О.П. Гоголя та ін. Київ: НУБіП України, 2010. 536 с.*
8. *3. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом: навчальний посібник Київ Знання 2006. 365с.*
9. *. Інтернет-ресурси*
10. *1. МОН України. URL : http://www.mon.gov.ua.*

11. 2. Нормативно-правове і програмно-методичне забезпечення організації навчального процесу в ЗНЗ України. URL : <http://www.znz.edu-ua.net>.
12. 3. Освіта. URL : [www. http://www.osvita.org.ua](http://www.osvita.org.ua)
13. 4. Офіційний сайт TIMSS. URL : [www. http://timss.bc.edu/](http://timss.bc.edu/)
14. 5. Офіційний сайт Центру моніторингу столичної освіти. URL : <http://www.monitoring.in.ua>
15. 6. Український центр оцінювання якості освіти URL : [http://www.testportal.gov.ua/index.php/ text/statistik/](http://www.testportal.gov.ua/index.php/text/statistik/)

Практичне заняття №3.

Тема: Демократизація методів і стилю управлінської діяльності керівника закладу освіти.

План.

1. Методи управління.
 - а) економічні;
 - б) організаційно-педагогічні;
 - в) соціально-психологічні.
2. Стиль управління закладом освіти.

Основні поняття: “методи управління”, “функції методів”, “господарський розрахунок”, “орендний підряд”, “виробничий кооператив”, “регламентування”, “нормування”, “інструктування”, “нормативи”, “методи стимулюючого впливу”, “соціологічні методи”, “психологічні методи”, “стиль управління”.

Питання для обговорення:

1. Назвіть провідні функції методів управління.
2. Підтвердіть конкретними прикладами те, що економічні методи активізують людський фактор. Назвіть економічні методи управління.
3. Розкажіть з якою метою застосовуються організаційно-стабілізуючі методи (регламентування, нормування, інструктування).
4. У чому полягає сутність розпорядних та стимулюючих впливів?
5. У яких формах реалізується педагогічний аспект організаційно-педагогічних методів управління.
6. Проаналізуйте зміст і значення соціологічних методів управління. Порівняйте організаційно-педагогічні та соціологічні методи.
7. Охарактеризуйте сутність психологічних методів управління.
8. Визначте об’єктивні і суб’єктивні фактори під впливом яких формується стиль керівника.
9. Порівняйте характерні особливості авторитарного, демократичного і ліберального стилів управління.
10. З’ясуйте сутність авторитету офіційного і особистісного.

Рекомендована література:

Основні джерела

1. Андрійчук В., Бауер Л. Менеджмент. Прийняття рішень і ризик : навч. посіб. для ВНЗ. Київ, 2008. 316 с.
2. Мороз І. В. Менеджмент і маркетинг освіти: навчально- методичний посібник. Київ: Освіта України, 2006. 144 с.
3. Черновол-Ткаченко Р. І. Техніка управлінської діяльності. Харків : Вид. група «Основа», 2013. 272 с.

Допоміжні джерела

1. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи Київ: Логос, 2002. 140с.
2. Менеджмент: Навчальний посібник С.І. Михайлов, Т.І. Балановська, О.С. Степасюк, О.П. Гоголя та ін. Київ: НУБіП України, 2010. 536 с.
3. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом: навчальний посібник Київ Знання 2006. 365с.

Інтернет-ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua>.
2. Нормативно-правове і програмно-методичне забезпечення організації навчального процесу в ЗНЗ України. URL : <http://www.znz.edu-ua.net>.
3. Освіта. URL : [www. http://www.osvita.org.ua](http://www.osvita.org.ua)
4. Офіційний сайт TIMSS. URL : [www. http://timss.bc.edu/](http://timss.bc.edu/)
5. Офіційний сайт Центру моніторингу столичної освіти. URL : <http://www.monitoring.in.ua>
6. Український центр оцінювання якості освіти URL : [http://www.testportal.gov.ua/index.php/ text/statistik/](http://www.testportal.gov.ua/index.php/text/statistik/)

Практичне заняття №4

Тема: Планування та облік роботи закладу освіти.

План

1. Планування роботи закладу освіти. Особливості.
 2. Принципи планування роботи.
 3. Облік роботи закладу освіти.
 4. Види планів роботи й основні вимоги до них.
- Перспективне планування.

- Річний план роботи закладу освіти.
 - Поточне планування.
 - План-календар роботи закладу освіти.
 - Планування науково-методичної роботи.
 - План роботи шкільної бібліотеки.
 - План роботи шкільних гуртків та спортивних секцій.
 - Календарний план роботи класного керівника.
 - План роботи вихователя групи продовженого дня.
 - Особисте планування роботи керівників шкіл.
- Основні поняття:** план, планування, принципи планування.

Питання для обговорення:

1. Чому, на Вашу думку, без єдиного планування роботи, єдиного підходу немає педагогічного колективу і не може бути ніякого виховного процесу?

Рекомендована література:

. Основні джерела

1. Андрійчук В., Бауер Л. Менеджмент. Прийняття рішень і ризик : навч. посіб. для ВНЗ. Київ, 2008. 316 с.
2. Мороз І. В. Менеджмент і маркетинг освіти: навчально- методичний посібник. Київ: Освіта України, 2006. 144 с.
3. Черновол-Ткаченко Р. І. Техніка управлінської діяльності. Харків : Вид. група «Основа», 2013. 272 с.

Допоміжні джерела

1. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи Київ: Логос, 2002. 140с.
2. Менеджмент: Навчальний посібник С.І. Михайлов, Т.І. Балановська, О.С. Степасюк, О.П. Гоголя та ін. Київ: НУБіП України, 2010. 536 с.
3. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом: навчальний посібник Київ Знання 2006. 365с.

. Інтернет-ресурси

1. МОН України. URL : <http://www.mon.gov.ua>.
2. Нормативно-правове і програмно-методичне забезпечення організації навчального процесу в ЗНЗ України. URL : <http://www.znz.edu-ua.net>.
3. Освіта. URL : [www. http://www.osvita.org.ua](http://www.osvita.org.ua)
4. Офіційний сайт TIMSS. URL : [www. http://www.timss.bc.edu/](http://www.timss.bc.edu/)
5. Офіційний сайт Центру моніторингу столичної освіти. URL : <http://www.monitoring.in.ua>
6. Український центр оцінювання якості освіти URL : [http://www.testportal.gov.ua/index.php/ text/statistik/](http://www.testportal.gov.ua/index.php/text/statistik/)

Практичне заняття №5

Тема : Інспектування та аудит закладів освіти.

План

1. Мета і завдання державної інспекції.
2. Зміст роботи інспекції.
3. Особливості організації та проведення аудиту.
4. Ліцензування та акредитація закладів освіти.

Основні поняття: інспекція, інспектування, атестація, ліцензування, акредитація, аудит.

Питання для обговорення:

1. Інспекторська перевірка, підготовча робота.
2. Інструктаж з членами бригади перевірки закладу освіти.
3. Перелік питань, які включають в пам'ятку перевірки. Наприклад *пам'ятка для фронтальної перевірки* закладу середньої освіти.
4. Результати інспекторської перевірки.
5. Матеріали ліцензійної експертизи.
7. Вимоги державних стандартів освіти.
8. Періодичність проведення атестації.
9. Позачергова атестація.
10. Повноваження Регіональної експертної ради
11. Підготовка матеріалів самоаналізу освітньої діяльності.

Рекомендована література:

. Основні джерела

1. Андрійчук В., Бауер Л. Менеджмент. Прийняття рішень і ризик : навч. посіб. для ВНЗ. Київ, 2008. 316 с.
2. Мороз І. В. Менеджмент і маркетинг освіти: навчально- методичний посібник. Київ: Освіта України, 2006. 144 с.
3. Черновол-Ткаченко Р. І. Техніка управлінської діяльності. Харків : Вид. група «Основа», 2013. 272 с.

Допоміжні джерела

1. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи Київ: Логос, 2002. 140с.
 2. Менеджмент: Навчальний посібник С.І. Михайлов, Т.І. Балановська, О.С. Степасюк, О.П. Гоголя та ін. Київ: НУБіП України, 2010. 536 с.
 3. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом: навчальний посібник Київ Знання 2006. 365с.
- Інтернет-ресурси*
1. МОН України. URL : <http://www.mon.gov.ua>.
 2. Нормативно-правове і програмно-методичне забезпечення організації навчального процесу в ЗНЗ України. URL : <http://www.znz.edu-ua.net>.
 3. Освіта. URL : [www. http://www.osvita.org.ua](http://www.osvita.org.ua)
 4. Офіційний сайт TIMSS. URL : [www. http://timss.bc.edu/](http://www.timss.bc.edu/)
 5. Офіційний сайт Центру моніторингу столичної освіти. URL : <http://www.monitoring.in.ua>
 6. Український центр оцінювання якості освіти URL : <http://www.testportal.gov.ua/index.php/text/statistik/>

Практичне заняття №6

Тема: Форми методичної роботи в закладі освіти.

План

1. Суть і значення методичної роботи.
2. Функції методичної роботи.
3. Зміст методичної роботи.
4. Основні форми методичної роботи в закладі середньої освіти.
5. Система інноваційних форм методичної роботи, їх значення.
6. Умови підвищення ефективності методичної роботи в закладі освіти.

Основні поняття: методична робота, форми методичної роботи, зміст роботи

Питання для обговорення:

1. Технологія організації проведення традиційних форм методичної роботи.
2. Технологія організації проведення нетрадиційних форм методичної роботи.
3. Групова практична робота. Кожна група складає опорну схему організації і проведення заданої форми Технологія організації проведення традиційних форм методичної роботи і презентує її.
4. Контрольний зріз знань.

Рекомендована література

Основні джерела

1. Андрійчук В., Бауер Л. Менеджмент. Прийняття рішень і ризик : навч. посіб. для ВНЗ. Київ, 2008. 316 с.
2. Мороз І. В. Менеджмент і маркетинг освіти: навчально- методичний посібник. Київ: Освіта України, 2006. 144 с.
3. Черновол-Ткаченко Р. І. Техніка управлінської діяльності. Харків : Вид. група «Основа», 2013. 272 с.

Допоміжні джерела

1. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи Київ: Логос, 2002. 140с.
 2. Менеджмент: Навчальний посібник С.І. Михайлов, Т.І. Балановська, О.С. Степасюк, О.П. Гоголя та ін. Київ: НУБіП України, 2010. 536 с.
 3. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом: навчальний посібник Київ Знання 2006. 365с.
- Інтернет-ресурси*
1. МОН України. URL : <http://www.mon.gov.ua>.
 2. Нормативно-правове і програмно-методичне забезпечення організації навчального процесу в ЗНЗ України. URL : <http://www.znz.edu-ua.net>.
 3. Освіта. URL : [www. http://www.osvita.org.ua](http://www.osvita.org.ua)
 4. Офіційний сайт TIMSS. URL : [www. http://timss.bc.edu/](http://www.timss.bc.edu/)
 5. Офіційний сайт Центру моніторингу столичної освіти. URL : <http://www.monitoring.in.ua>
 6. Український центр оцінювання якості освіти URL : <http://www.testportal.gov.ua/index.php/text/statistik/>

Практичне заняття №7

Тема. Передовий педагогічний досвід та інноваційна спрямованість педагогічної діяльності

План

1. Передовий педагогічний досвід (ППД): поняття, види, критерії.

2. Технологія виявлення, вивчення та впровадження ППД
3. Наукова організація педагогічної праці (НОПП).
4. Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності.
5. Проблеми вивчення, узагальнення і поширення передового досвіду учителів і педагогічних колективів, впровадження в практику роботи закладу освіти досягнень педагогічної науки.
6. Передовий педагогічний досвід. Види. Способи вивчення, узагальнення, поширення і впровадження досягнень педагогічної науки і передового педагогічного досвіду.

Основні поняття: передовий педагогічний досвід, вивчення досвіду, узагальнення, поширення, *інновації в освіті, наукова організація педагогічної праці (НОПП), інноваційна педагогічна діяльність, авторські школи*

Питання для обговорення:

1. Система роботи закладу освіти, відділу освіти, методичного кабінету;
2. Система роботи працівника (учителя, директора, інспектора-методиста тощо);
3. Вирішення важливої педагогічної проблеми у закладі освіти (моральне виховання учнів);
4. Вирішення важливої педагогічної проблеми у діяльності окремих педагогів (індивідуалізація навчання);
5. Певні форми, методи і прийоми, які застосовуються у закладі освіти; форми, методи і прийоми, якими послуговуються окремі педагоги.

Рекомендована література:

Основні джерела

1. Андрійчук В., Бауер Л. Менеджмент. Прийняття рішень і ризик : навч. посіб. для ВНЗ. Київ, 2008. 316 с.
2. Мороз І. В. Менеджмент і маркетинг освіти: навчально- методичний посібник. Київ: Освіта України, 2006. 144 с.
3. Черновол-Ткаченко Р. І. Техніка управлінської діяльності. Харків : Вид. група «Основа», 2013. 272 с.

Допоміжні джерела

1. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи Київ: Логос, 2002. 140с.
2. Менеджмент: Навчальний посібник С.І. Михайлов, Т.І. Балановська, О.С. Степасюк, О.П. Гоголя та ін. Київ: НУБіП України, 2010. 536 с.
3. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом: навчальний посібник Київ Знання 2006. 365с.

Інтернет-ресурси

1. МОН України. URL : <http://www.mon.gov.ua>.
2. Нормативно-правове і програмно-методичне забезпечення організації навчального процесу в ЗНЗ України. URL : <http://www.znz.edu-ua.net>.
3. Освіта. URL : [www. http://www.osvita.org.ua](http://www.osvita.org.ua)
4. Офіційний сайт TIMSS. URL : [www. http://timss.bc.edu/](http://timss.bc.edu/)
5. Офіційний сайт Центру моніторингу столичної освіти. URL : <http://www.monitoring.in.ua>
6. Український центр оцінювання якості освіти URL : <http://www.testportal.gov.ua/index.php/text/statistik>

Практичне заняття №8

Залікове заняття

Самостійна робота

Тема 1. Становлення та розвиток менеджменту в освіті

Опрацювати питання:

1. Державний характер управління системою загальної середньої освіти, професійно-технічною та вищою освітою.
2. Принципи освітньої політики в системі управління загальною середньою освітою, професійно-технічною та вищою освітою.
3. Державні органи управління загальною середньою освітою, регіональні органи управління загальною середньою освітою, професійно-технічною та вищою освітою, державно- громадське управління освітою.
4. Класифікація освітніх закладів.
5. Нормативно-правове забезпечення освітньої діяльності.

Тема 2. Сучасні моделі освіти та система управління освіти в Україні

Опрацювати питання:

1. Зовнішнє середовище, фактори прямої дії внутрішнього середовища, фактори опосередкованої дії внутрішнього середовища системи управління освітою.
2. Державне управління системою освіти.
3. Державна політика і галузі освіти.
4. Європейська модель освіти.
5. Американська модель освіти.
6. Японська модель освіти.

Завдання: проведіть порівняльний аналіз моделі освіти України з будь-якою моделлю освіти Світу, визначте шляхи та напрями розвитку освіти, що можна запозичити і реалізувати в Україні. Результати дослідження оформіть у вигляді презентації проекту.

Тема 3. Особливості управління закладом освіти

Опрацювати питання:

1. Сутність підготовки та прийняття управлінських рішень в ЗСО.
2. Особливості та етапи управлінського циклу. Особливості та значення інформаційного забезпечення процесу управління.
3. Підготовка, розробки та реалізації управлінської діяльності.
4. Збір та обробка інформації про ситуацію, визначення цілей в діяльності організації як цілісної системи.
5. Виявлення і формулювання проблеми.
6. Розробка системи оцінювання управлінського рішення.
7. Аналіз та діагностика ситуації. Розробка альтернативних прогнозів розвитку ситуації.
8. Відбір основних варіантів управлінських впливів.
9. Розробка сценаріїв розвитку ситуації

Тема 4. Освітній заклад, як об'єкт управління

Опрацювати питання:

1. Сутність поняття та структура педагогічної системи.
2. Загальні та специфічні умови функціонування педагогічної системи.
3. Об'єкт управління. Суб'єкт управління
4. Рада школи, її функції.
5. Педагогічна рада школи. Зміст її роботи.
6. Планування роботи школи. Перспективне і поточне планування, його значення.
7. Види, форми контролю, його значення

Тема 5. Управлінська діяльність керівника закладу освіти

Опрацювати питання:

1. Стиль менеджменту, його ознаки.
2. Основні стилі менеджменту. Індивідуальні стилі менеджменту.
3. Фактори впливу на визначення стилю менеджменту.
4. Компетентність сучасного менеджера освіти.
5. Складові компетентності менеджера.
6. Посадові вимоги до менеджера освіти: кваліфікаційні, соціально-психологічні, професійні.
7. Професіоналізм, його складові: професійна культура, управлінська майстерність, володіння управлінськими технологіями.
8. Модель сучасного менеджера-професіонала в освіті.
9. Вимоги до характерологічних особистих, професійних рис керівника.
10. Професіограма керівника закладу освіти. Особливості професійної підготовки керівника-менеджера освіти.
11. Стилi керівництва в освітніх закладах.
12. Зміст управлінської діяльності керівника закладу освіти.
13. Роль та функції адміністратора в системі освіти.

Тема 6: Розвиток системи освіт в Україні

Опрацювати питання:

1. Удосконалення системи освіти – важлива соціально-педагогічна проблема.
2. Аналіз стратегічних завдань реформування системи освіти в Україні
3. Фактори, що впливають на розвиток системи освіти в Україні.
4. Принципи побудови системи освіти в Україні.
5. Структура системи освіти в Україні.
6. Альтернативна система освіти, її значення.

Тема 7: Системний підхід – методологічна основа управління закладом освіти. Принципи і функції управління

Опрацювати питання:

1. Поняття про педагогічну систему та системний підхід до управління закладом освіти.
2. Принципи управління.
3. Функція управління.
4. Принципи керівництва педагогічним колективом.
5. Організаційні функції управління.
6. Перевірка та контроль.
7. Зміст і значення педагогічного аналізу.

Тема 8. Методична робота в закладі освіти та атестація педагогічних працівників.

Опрацювати питання:

1. Значення методичної роботи для підвищення рівня професійної підготовки педагога.

2. Основні форми методичної роботи.

3. Підвищення кваліфікації та атестації педагогічних працівників.

Індивідуальне практичне завдання

1. Реферативне повідомлення про організацію і проведення традиційних форм методичної роботи.

2. Реферативне повідомлення про організацію і проведення нетрадиційних форм методичної роботи.

3. Написати рекомендації щодо підвищення ефективності методичної роботи в школі (за основу брати визначені умови ефективності методичної роботи).

4. Групова робота (5 груп). Кожна група розробляє схему технології організації і проведення заданої форми методичної роботи.

- засідання творчої групи, захист інновацій „Захист свого проекту педагогічної проблеми”.

- педагогічний „Акваріум”

- Ділова гра „Мозкова атака”.

- традиційне засідання методичного об'єднання вчителів.

Тема 9. Спрямованість управлінської діяльності менеджера на формування іміджу закладу освіти

Опрацювати питання:

1. Практика іміджології та імідж організації.

2. Шляхи і способи побудови іміджу закладу освіти.

3. Фірмовий стиль, зовнішній вигляд організації.

4. Стиль зовнішньоорієнтованеї управлінської діяльності закладом освіти.

Тема 10. Діяльність менеджера освіти з цілевизначення, стратегічного і поточного функціонування освітнього закладу

Опрацювати питання:

1. Практика цілевизначення спрямованості і характеру діяльності педагогічного колективу.

2. Захист індивідуальних проектів з планування роботи закладу освіти (поточне, перспективно-прогностичне).

Тема 11. Управлінська діяльність як створення позитивного внутрішнього клімату педагогічного колективу

Опрацювати питання:

1. Типологія, рівні й індивідуальні стилі керівництва.

2. Рольова гра "Моделювання способів і шляхів створення позитивного внутрішнього клімату педагогічного колективу (в процесі педради)".

1. Психологічні риси керівника, який досягає успіху.

2. Структура феномена керівництва.

3. Причини неуспішного керівництва. Типи керівників у вітчизняній і зарубіжній діловій культурі.

Тема 12. Педагогічні, психологічні й управлінські аспекти роботи з кадрами

Опрацювати питання:

1. Психологічні секрети добору кадрів.

2. Техніка ведення ділових бесід з керівниками, заступниками і підлеглими (психологія і педагогіка ділового спілкування).

3. Ділові і міжособистісні конфліктні ситуації: моделі їх прогнозування і розв'язання.

Тема 13. Соціальна і педагогічна спрямованість активізації діяльності персоналу школи

Опрацювати питання:

1. Форми і методи евристично-професійного навчання.

2. Активне соціальне навчання - виховання лідера-виконавця.

3. Особистісно орієнтований підхід як головна умова активізації діяльності персоналу.

Тема 14: Система організації методичної роботи в закладі освіти.

Опрацювати питання:

1. Значення методичної роботи.
2. Система методичної роботи.
3. Характеристика основних компонентів системи методичної роботи (мета, завдання, зміст, форми методичної роботи).
4. Сучасні підходи до організації форм методичної роботи в закладі освіти.
5. Основні умови ефективності методичної роботи в закладі освіти.

Тема 15. Сучасні проблеми управління освітою.

Опрацювати питання:

1. Школотознавство як важлива галузь педагогічної науки.
2. Керівництво освітою – актуальна проблема сьогодення.
3. Суть управління освітніми закладами. Мета, завдання управління.
4. Принципи управління освітою.
5. Органи освіти, їх функція та структура.
6. Рада школи, її функції.
7. Педагогічна рада . Зміст її роботи.
8. Планування роботи закладу середньої освіти. Перспективне і поточне планування, його значення.
9. Перевірка і контроль. Види, форми контролю, його значення.
10. Умови ефективного управління освітнім закладом.

Тема 16. Реалізація функцій управління в закладі освіти.

Опрацювати питання:

1. Характеристика основних функцій управління:

- аналіз інформації
- планування
- внутрішкільний контроль.

2. Значення реалізації функцій управління.

Тема 17. Система організації методичної роботи в закладі освіти.

Опрацювати питання:

1. Значення методичної роботи.
 2. Система методичної роботи в закладі освіти.
 3. Характеристика основних компонентів системи методичної роботи (мета, завдання, зміст, форми методичної роботи).
 4. Сучасні підходи до організації форм методичної роботи .
- Основні умови ефективності методичної роботи.

Тематика рефератів:

1. Історія виникнення системи управління.
2. Роль управлінських систем у розвитку суспільства.
3. Теорії та школи управління, їх відмінності та особливості.
4. Особливості, функції, завдання освітнього менеджменту.
5. Освітній менеджмент як наука в системі управління освітою в Україні.
6. Особливості, структура, зміст, функції освітніх систем.
7. Роль менеджменту освіти в реалізації принципів освітньої політики України.
8. Особливості структури державного управління освітою в Україні.
9. Характер і особливості відкритих і закритих освітніх систем.
10. Особливості та шляхи розвитку системи внутрішнього управління.
11. Характер зв'язків керуючої та керованої підсистем ОЗ.
12. Шляхи удосконалення освітньої системи України.
13. Школа як об'єкт і суб'єкт управління. Особливості та шляхи її розвитку.
14. Вплив керуючої підсистеми ОЗ на якість навчального процесу.
15. Особливості структури педагогічного процесу. Керування ним.
16. Керівник школи - освітній менеджер. Особливості його діяльності.
17. Управлінська система в організаціях освіти.
18. Особливості управління навчальним закладом.
19. Аналіз типів діючої системи освіти та системи управління ОЗ. Її недоліки, шляхи усунення.
20. Вироблення і прийняття управлінських рішень. Їх необхідність і актуальність.

21. Шляхи удосконалення методів управління ОЗ.
22. Демократизація управління ОЗ - мода чи необхідність.
23. Взаємозв'язок та взаємовплив державного та внутрішнього управління ЗОЗ.
24. Умови, засоби формування особистості керівника ОЗ.
25. Розвиток та удосконалення діяльності органів державного управління освітою.
26. Розподіл обов'язків в системі управління ОЗ між керівником та його заступниками.
27. Особливості планування діяльності ОЗ.
28. Якість навчальних програм ОЗ. Можливість змін чи вдосконалення.
29. Зміна парадигми освіти - від засвоєння знань до умінь їх здобувати.
30. Розвиток освітніх послуг.
31. Організація освітніх послуг в ОЗ.
32. Значення маркетингу в галузі освіти.
33. Розробка стратегій маркетингу для навчальних закладів.
34. Особливості, взаємозв'язок, зміст елементів управлінського циклу в ОЗ.
35. Особливості організації методичної роботи в системі освіти і в роботі ОЗ.
36. Моніторинг якості освіти, як перевірка змісту освіти.

Приклади варіантів контрольної роботи:

Варіант 1

1. Алгоритм управління процесом впровадження інновацій в освітньому закладі
2. Педагогічні моделі освіти: сутність, види.
3. Компетенції та компетентність менеджерів у сфері освіти

Варіант 2

1. Інноваційність як ознака сучасної освіти
2. Педагогічні моделі освіти: сутність, види, особливості
3. Еволюція поглядів на сутність менеджменту

Варіант 3

1. Інноваційна діяльність керівника закладу освіти
2. Структура та функцій моделей освітніх систем
3. Структура системи управління освітою в Україні її правове забезпечення

Варіант 4

1. Типи інноваційних освітніх систем
2. Управління освітою як цілісна система
3. Освітня організація як об'єкт управління

Індивідуальні практичні завдання для самостійної роботи:

1. Намалювати схему системи управління освітою.
2. Розробити імітаційну ідеальну модель ОЗ майбутнього (проект).
3. Накреслити схему-модель системи методичної роботи в ОЗ.
4. Розробити план оптимізації НОП в ОЗ.
5. Розглянути і проаналізувати план роботи ОЗ.
6. Розробити анкету для випускника закладу вищої освіти з метою виявлення його трудових намірів.
7. Накреслити схему факторів формування кадрового потенціалу учителів.
8. Розробити план бесіди з батьками учнів старших класів.
9. Порівняльна характеристика системи освіти інших країн (за вибором студента).

Теми реферативних повідомлень:

1. Порівняльна характеристика системи освіти в Україні та Німеччині.
 2. Порівняльна характеристика системи освіти в Україні та Англії.
 3. Порівняльна характеристика системи освіти в Україні та Росії.
 4. Порівняльна характеристика системи освіти в Україні та США.
 5. Порівняльна характеристика системи освіти в Україні та Японії. (Можна й інших країн).
- Підготуйте короткі реферативні повідомлення про розвиток системи освіти у вибраній вами країні. Оформіть їх відповідно вимог до написання рефератів..
10. Робота з державними документами про освіту, їх аналіз.
 11. Міні-самоаналіз своїх особистісних педагогічних якостей.
 12. Дати характеристику системі післядипломної освіти педагогічних кадрів.
 13. Дати класифікацію основних напрямів розвитку передового педагогічного досвіду в Україні.

14. Ознайомтесь з інструкціями про організацію та діяльність гімназії та ліцею, проаналізуйте структурно-організаційні відмінності між гімназією, ліцеєм, школою.

13. Ознайомтесь з працею В.О. Сухомлинського «Розмова з молодим директором школи» і зосередьте увагу на діяльності керівника школи з відвідування й аналізу уроків учителів.

14. Відвідайте заняття у вчителя вищої категорії. Оцініть його роботу з точки зору таких критеріїв:

- високі результати роботи.
- новизна досвіду.
- оптимальність шляхів досягнення результатів.
- врахування закономірностей навчання і виховання.
- можливість повторення ідей передового педагогічного досвіду іншими педагогами і школами.

Приклади тестових завдань

ТЕМА: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД – МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА УПРАВЛІННЯ СУЧАСНОЮ ШКОЛОЮ.

Тест для самоконтролю.

1. Що таке система? Виберіть більш повну і точну відповідь.

- а) система – це сукупність визначених елементів;
- б) система – форма організації, будова чого-небудь;
- в) система – сукупність принципів, які є основою певного вчення;
- г) система – сукупність визначених елементів, між якими існує закономірний зв'язок чи взаємодія.

2. Що таке управління? Виберіть найбільш повну відповідь.

- а) управління – це специфічна сфера людської діяльності;
- б) управління – це мистецтво застосовувати науку з врахуванням досвіду;
- в) управління – це об'єктивний процес упорядкування систем, суть якого полягає в забезпеченні їхньої цілісності, в підтриманні заданого режиму діяльності й досягнення мети шляхом обміну інформацією між їхніми підсистемами;
- г) управління – це вирішення кожного питання системно і комплексно.

3. З наведених нижче принципів виберіть той, що не відноситься до принципів управління школою.

- а) демократичного плюралізму;
- б) поєднання педагогічного керівництва з ініціативою і самодіяльністю учнів;
- в) постійного розвитку та самовдосконалення колективу;
- г) співтворчості в колективі всіх, хто бере участь у вихованні учнів.

4. Визначте сутність функції управління.

- а) явище, яке залежить від іншого явища, є формою його виявлення і змінюється відповідно до його змін;
- б) робота кого-небудь, коло діяльності, обов'язок;
- в) функції – це стадії управління школою;
- г) функції управління – це особливий вид управлінської діяльності, визначений розподіл праці і спеціалізація в сфері управління.

5. У якій групі перелічені функції управління школою.

- а) висновки, синтез, контроль, облік, регулювання;
- б) педагогічний аналіз, планування, організація, координація, контроль, регулювання, облік;
- в) педагогічний аналіз, структурування, систематизація, координація, планування;
- г) планування, облік, структурування, систематизація, доведення.

ТЕМА: ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ.

1. Функція управління це?

- А. Все те, що повинен робити суб'єкт управління стосовно об'єкта управління
- Б. Основне правило, основні теорії управління, знання яких дозволяє здійснювати ефективне управління
- В. Визначення ролі та місця кожного члена колективу у досягненні мети організації
- Г. Цілеспрямований вплив керівника та інших суб'єктів закладу освіти на працівників закладу освіти з метою спрямування їх на ефективну діяльність закладу освіти

2. Яка складова системи освіти не забезпечена законом прямої дії?

- А. Професійно-технічна
- Б. Позашкільна
- В. Дошкільна
- Г. Післядипломна

3. Назвіть основні види планувальної роботи

- А. Стратегічний
- Б. Тактичний
- В. Оперативний
- Г. Все перераховане

4. Планування це:

- А. Сукупність політичних, соціальних і природних факторів, які мають великий вплив на створення, функціонування та розвиток закладу освіти
- Б. Визначення результатів, які бажано отримати, шляхів і методів досягнення результатів
- В. Узагальнена характеристика роботи закладу освіти, що акцентує увагу на життєвих особливостях. Специфіці роботи закладу освіти на різних етапах функціонування
- Г. Процес приведення певної системи у порядок; вплив на деякі деталі для функціонування певної системи

5. Яка державна інституція має право видавати нормативні документи?

- А. Кабінет Міністрів України, Міністерство освіти і науки України
- Б. Президент, Міністерство освіти і науки України, керівник навчального закладу
- В. Батьківський комітет, профспілковий комітет, педагогічна рада
- Г. Все неправильно

6. Назвіть основні стилі керівництва

- А. Авторитарний, демократичний
- Б. Ліберальний, лідерський

- В.Християнський, мусульманський*
.Авторитарний, демократичний, ліберальний, лідерський
7. Назвіть типи ділових нарад, які проводяться в закладах освіти
А.Проблемні, інструктивні
Б.Підсумкові
В.Оперативні
В.Християнський, мусульманський
Г.Авторитарний, демократичний, ліберальний, лідерський
7. Назвіть типи ділових нарад, які проводяться в закладах освіти
А.Проблемні, інструктивні
Б.Підсумкові
В.Оперативні
Г.Все вище перераховане
8. Які основні форми методичної роботи
А.Консультації, виставки, шкільні конференції
Б.Стажування, екскурсії, міжрайонні методичні об'єднання
В.Індивідуальна самоосвітня робота, участь у метод -об'єднаннях, семінарах, конференціях, педагогічних читаннях
Г.Курси підвищення кваліфікації
9. Які із перерахованих законів не є законами прямої дії в галузі освіти?
А.Закон України «Про освіту»
Б.Закон України «Про вищу освіту»
В.Закон України «Про дошкільну освіту»
Г.Закон України «Про підприємницьку діяльність»
10. Мета стратегічного управління це
А.Застосування нових технологій управління
Б.Управління діяльністю організації
В.Правильні відповіді а і б
Г.Забезпечення функціонування організації у продовж тривалого часу
11. Вкажіть групу, в якій зазначено види внутрішнього контролю
А.Поточний, колективний, самоконтроль
Б.Фронтальний, тематичний
В.Проведення бесід, бригадна перевірка, вибіркове відвідування уроків
Г.Методичний, колективний
12. Які є системи управління освітою
А.Централізована державна система управління, децентралізована державна система управління, державно-громадська, громадсько-державна
Б.Державно-громадська
В.Громадсько-державна
Г.Децентралізована державна система управління, централізована державна система управління
13. Методична робота у закладі освіти - це
Спеціально організована діяльність педагогічного колективу, що створює умови для підвищення майстерності педагога
Способи спільної діяльності педагогів та учнів, спрямованої на формування в учнів навичок і звичок поведінки
Вид суспільної діяльності, який може впливати на особистість у певному напрямі
Діяльність директора школи та його заступників по впровадженню інноваційних технологій
14. Контрольна функція полягає
А.У вивченні результатів діяльності, функціонування організації та співставлення їх із запланованим
Б.У цілеспрямованому впливові керівників на інших суб'єктів закладу освіти з метою спрямування їх на ефективну діяльність відповідно до прийнятих планів
В.У визначенні ролі та місця кожного члену колективу у досягненні мети діяльності цієї організації
Г.У визначенні результатів, які бажано отримати у майбутньому, шляхів і методів досягнення цих результатів
15. Передовий педагогічний досвід - це
А.Сукупність знань, умінь і навичок, набутих учителем у процесі навчально-виховної роботи
Б.Творче, активне засвоєння і реалізація вчителем у практичній діяльності засобів і принципів педагогіки з урахуванням конкретних умов, особливостей дітей, учнівського колективу
В.Освоєння методики викладання додаткових предметів, систематичне інформування про нові методичні розробки, оволодіння науково-дослідними навичками
Г.Узагальнення досвіду кращих вчителів закладу освіти
16. Метою інструктивної наради є
А.Отримання інформації про поточний стан справ у закладі освіти
Б.Передача необхідної інформації підлеглим
В.Обговорення проблем і прийняття колективного рішення
Г.Підведення підсумків роботи за певний час, чи після виконання певної роботи
17. Який з цих рівнів чи груп не входить у систему управління освітою?
А.Міністерство освіти і Науки України
Б.Керівники закладів освіти

В.Відділи освіти районних державних адміністрацій або міськвиконком

Г.Об'єднання спонсорів та меценатів

18. Визначити положення про контролюючу функцію закладу освіти

А.Без контролю функціонування закладу освіти не можливе

Б.Контроль не може зводитися лише до перевірок

В.Контроль повинен здійснюватися з високим рівнем компетентності

Г.Всі відповіді вірні

19. В якому стилі управління керівника ігнорують, не виконують його вказівок та команд

А.Демократичний

Б.Ліберальний

В.Авторитарний

Г.Лідерський

20. Якою в Україні на сучасному етапі є система управління освітою?

А.Централізована

Б.Перехідна від (децентралізованої до державно-громадської)

В.Державно-громадська

Г.Громадсько-державна

ТЕМА: ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ МЕТОДІВ І СТИЛЮ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ШКОЛИ.

Тест для самоконтролю.

1. Розкрийте сутність методів управління.

а) прийом або система прийомів управління, що застосовуються в якій-небудь галузі діяльності;

б) способи взаємозв'язаної діяльності вихователів і вихованців, спрямованої на формування у останніх поглядів, переконань, навичок і звичок поведінки;

в) система прийомів організації спільної діяльності учасників педагогічного процесу для реалізації мети, принципів і змісту управління;

г) спосіб впорядкованої взаємопов'язаної діяльності викладачів і учнів, спрямованої на вирішення завдань освіти, виховання і розвитку в процесі навчання.

2. Уточніть функції методів управління.

а) мотиваційна, навчальна, розвивальна, виховна, організаційна;

б) стимулююча, організаційна, координаційна, реалізації змісту управління і управлінської діяльності;

в) реалізації змісту управлінської діяльності, виховна, організаційна, навчальна;

г) координаційна, виховна, розвивальна, стимулююча.

3. Назвіть економічні методи управління.

а) бригадний і орендний підряд, стимулюючого впливу, організаційно-стабілізуючі;

б) госпрозрахунок, самофінансування, бригадний і орендний підряд, кооперативні об'єднання, преміювання;

в) преміювання, самофінансування, регламентування, нормування, інструктування;

г) госпрозрахунок, кооперативні об'єднання, нормативи часу, нормативи чисельності, нормативи витрат.

4. Визначте організаційно-педагогічні методи.

а) організаційно-стабілізуючі, розпорядчі, стимулюючі;

б) організаційно-стабілізуючі, регламентування, нормування;

в) розпорядчі, директиви, постанови, накази, резолюції;

г) стимулюючі, дисциплінарного впливу, морального заохочення.

5. Назвіть соціологічні методи управління школою.

а) особистого прикладу, морального стимулювання, переконань, морального заохочення;

б) формування колективної свідомості, формування колективу через цілеспрямовану діяльність;

в) формування особистих і колективних переконань, колективного аналізу, переконань;

г) формування колективної свідомості, особистих і колективних переконань, морального стимулювання, особистого прикладу.

6. Назвіть психологічні методи управління школою.

а) формування мотивів, морального заохочення, переконань, колективного аналізу;

б) формування мотивів, морального стимулювання, використання традицій;

в) морального заохочення, особистого прикладу, формування особистих переконань;

г) колективного аналізу, формування колективної свідомості, колективних переконань.

7. Доповніть текст. Стил ь управління це...

а) сукупність прийомів, характерних рис діяльності, поведінки, методу роботи;

б) спосіб виконання, здійснення діяльності, який характеризується сукупністю певних технічних прийомів;

в) своєрідний управлінський почерк;

г) сукупність методів і прийомів роботи, які використовуються керівником для досягнення цілей і завдань, а також характер його взаємовідносин з колегами.

8. Дайте коротку характеристику демократичного стилю управління.

а) директивний, вольовий;

б) інтегративний, товариський;

в) товариський, потуральний;

г) потуральний, анархічний.

9. Доповніть текст. Суб'єктивними факторами, що визначають стиль роботи керівника є...

- a) умови роботи;
- б) якісний склад кадрів;
- в) компетентність;
- г) дисциплінованість підлеглих

ТЕМА: ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ І УПРАВЛІННЯ

Тест для самоконтролю.

1. Розкрийте сутність управлінської інформації.

- a) відомості про хід і результати навчально-виховного процесу;
- б) відомості про педагогів, учнів;
- в) відомості про умови навчання, виховання і розвитку;
- г) відомості, які мають для керівника певну новизну і вимагають прийняття ним управлінських рішень.

2. Назвіть види управлінської інформації.

- a) оперативна, стратегічна;
- б) щотижнева, щомісячна;
- в) стратегічна, на кінець чверті;
- г) оперативна, на кінець року.

3. Чому аналіз навчально-виховного процесу є важливим і необхідним?

- a) це перш за все уміння оглядатися на пройдений шлях, побачити в ньому джерела сьогоденних успіхів і недоліків;
- б) неможливо працювати, якщо не аналізуються зв'язки теперішнього з минулим і майбутнім.;
- в) будь-яке управлінське рішення, прийняте на основі аналізу, достатньо повної і об'єктивної інформації буде науково обгрунтованим, а значить, дійовим;
- г) для того, щоб завдання роботи школи були актуальними для шкільного колективу, потрібно проаналізувати результати попередньої роботи.

4. Назвіть етапи процедури педагогічного аналізу.

- a) розклад, розбір, розслід;
- б) розклад, розчленування предметів у думці на складові частини;
- в) визначення складу і функціональних особливостей вивчуваного об'єкта;
- г) розкладання вивчуваного об'єкта на частини, оцінка кожної частини, визначення зв'язку між частинами, місця, ролі кожної частини в цілісному об'єкті.

5. Підвищення аналітичної основи управління школою можливе при умові, якщо оволодіють вміннями здійснювати педагогічний аналіз.

- a) директор, громадськість, батьки;
- б) вчителі, батьки, учні;
- в) завуч, учні, громадськість;
- г) дирекція, вчителі, учні, батьки

Тема: Професійне навчання педагогів. Вивчення і використання передового педагогічного досвіду як шлях розвитку творчості вчителів.

Тест для самоконтролю.

1. Назвіть компоненти, що є провідними в системі роботи з педагогічними кадрами.

- a) теоретична підготовка, всебічна наукова освіченість;
- б) Методологічна, науково-теоретична, практична підготовка;
- в) практична підготовка, знання предмета.

2. Визначте форми методичної роботи.

- a) групова, колективна, індивідуальна;
- б) групова, психологічні семінари;
- в) педагогічна рада, творчі групи. самостійна методична робота.

3. Перерахуйте кваліфікаційні категорії.

- a) спеціаліст, спеціаліст II категорії, старший учитель;
- б) старший учитель, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії;
- в) спеціаліст, спеціаліст II категорії, спеціаліст I категорії, спеціаліст вищої категорії.

1. Поняття системи освіти та її значення.
2. Чинники, що впливають на розвиток системи освіти в Україні.
3. Принципи побудови системи освіти в Україні.
4. Структура системи освіти та її значення.
5. Сучасна система освіти в Україні.
6. Поняття про управління освітою.
7. Принципи управління освітою.
8. Структура управління освітою в Україні.
9. Органи внутрішкільного управління та їх функції.
10. Особливості внутрішкільного контролю.
11. Види внутрішкільного контролю.
12. Форми внутрішкільного контролю.
13. Методи внутрішкільного контролю.
14. Зміст внутрішкільного контролю.
15. Планування роботи школи та його значення.
16. Види планування роботи школи та їх характеристика.
17. Умови ефективного внутрішкільного управління.
18. Суть і значення методичної роботи в школі.
19. Мета і завдання методичної роботи в сучасній школі.
20. Основні принципи структурування і змісту методичної роботи.
21. Загальні функції системи методичної роботи.
22. Система методичної роботи та характеристика її компонентів.
23. Основні форми методичної роботи.
24. Сучасні підходи до організації методичної роботи в школі.
25. Умови ефективної організації методичної роботи.
26. Сутність передового педагогічного досвіду та його особливості.
27. Види передового педагогічного досвіду.
28. Етапи вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду

Методи контролю

Контроль рівня знань студентів щодо засвоєння ними тем з навчальної дисципліни «Освітній менеджмент» здійснюється на підставі таких методів як: метод усного контролю – здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування студентів; метод письмового контролю – здійснюється за допомогою самостійних робіт; метод тестового контролю – виконання спеціальних тестових завдань; метод самоконтролю та ін.

Розподіл балів, які отримують студенти під час семінарських занять, за індивідуальне завдання та контрольну роботу, а також оцінювання залікової роботи. Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за поточний та проміжний контроль. Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням рекомендується застосовувати наступні рівні навчальних досягнень студентів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів. Рівні навчальних досягнень 100- бальна шкала.

Відмінний 100-90 вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.

Достатній 89-70 вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання.

Задовільний 69-51 володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу має елементарні, нестійкі навички виконання завдань

Незадовільний 50-26 має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки планує та виконує частину завдання за допомогою викладача

Неприйнятний 25-1 студент не володіє навчальним матеріалом виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

Критерії оцінювання під час аудиторних занять. Досягнення студентів на семінарських заняттях, а також виконані ними індивідуальної та самостійної роботи оцінюються за шкалою від «0» до «5».

5 балів Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

4 бали Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.

3 бали Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

2 бали Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань. **1 бал** Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.

0 балів Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Після завершення вивчення дисципліни викладач виводить середньозважений бал, що переводиться у 100-бальну шкалу

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Базова

. Андрійчук В., Бауер Л. Менеджмент. Прийняття рішень і ризик : навч. посіб. для ВНЗ. Київ, 2008. 316 с.

2. Мороз І. В. Менеджмент і маркетинг освіти: навчально- методичний посібник. Київ: Освіта України, 2006. 144 с.

3. Черновол-Ткаченко Р. І. Техніка управлінської діяльності. Харків : Вид. група «Основа», 2013. 272 с.

Допоміжні джерела

1. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи Київ: Логос, 2002. 140с.

2. Менеджмент: Навчальний посібник С.І. Михайлов, Т.І. Балановська, О.С. Степасюк, О.П. Гоголя та ін. Київ: НУБіП України, 2010. 536 с.

3. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом: навчальний посібник Київ Знання 2006. 365с.

Інтернет-ресурси

1. МОН України. URL : <http://www.mon.gov.ua>.

2. Нормативно-правове і програмно-методичне забезпечення організації навчального процесу в ЗНЗ України. URL : <http://www.znz.edu-ua.net>.

3. Освіта. URL : [www. http://www.osvita.org.ua](http://www.osvita.org.ua)

4. Офіційний сайт TIMSS. URL : [www. http://timss.bc.edu/](http://www.timss.bc.edu/)

5. Офіційний сайт Центру моніторингу столичної освіти. URL : <http://www.monitoring.in.ua>

6. Український центр оцінювання якості освіти URL : http://www.testportal.gov.ua/index.php/text/stati_stik/

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ.....	3
Загальна характеристика курсу «Освітній менеджмент»	5
Тематика та зміст семінарських занять.....	11
Зміст завдань для самостійної роботи студентів.....	18
Перелік орієнтовних питань для підготовки до заліку.....	34
Орієнтовні форми контролю знань студентів.....	35
Рекомендована література.....	38

Навчальне видання

КОВАЛЬЧУК ВІРА МИКОЛАЇВНА

Методичні рекомендації з курсу «Освітній менеджмент»

Підп. до друку .2024 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура "Times New Roman".
Ум. друк. арк. 7,7. Тираж 20 пр.

Видавець: Видавництво "Місто НВ"
76000, м. Івано-Франківськ,
вул. Незалежності, 53
Тел. (0342)55-94-93.

*Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ІФ № 9 від 02.02.2001*

Віддруковано: Друкарня "Місто НВ"
76000, м. Івано-Франківськ,
вул. Незалежності, 53